

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

HE 278/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kevasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättäväksi Kevasta annettuun lakiin säännökset riskiarviosta ja työkyvyttömyysriskin vähentämiseen liittyvistä tehtävistä. Hyvinvointiala HALI esittää, että lakiesitys palautetaan valmisteluun. Tässä lausunnossa esitetään ratkaisuja lakiesityksen ongelmiin, mikäli lakia halutaan Fivan, KKV:n ja elinkeinoelämän vakavista varoituksista huolimatta edistää.

Työkyvyttömyysriskin vähentäminen

Esitys ehdottaa työkyvyttömyysriskin vähentämiseen liittyvän toiminnan lisättäväksi Kevan lakisääteisiin tehtäviin. Kevalla on työuriin liittyvää tietopohjaa ja osaamista, jota on perusteltua hyödyntää työnantaja-asiakkaiden auttamisessa esim. strategisen työkykyjohtamisen osalta. Lakiesityksen tarkoituksena pitäisi siis olla Kevan nykyisen työkyvyttömyysriskiä vähentävän toiminnan mahdollistaminen ja sääntelyn asettaminen tältä osin työeläkeyhtiöitä vastaavalle tasolle. Tähän lakiesityksellä ei kuitenkaan päästä.

Lakiesitys ei anna Kevalle tarkoituksenmukaista ja työeläkeyhtiöitä vastaavaa mandaattia työkyvyttömyysriskin vähentämiseen liittyvässä toiminnassa. Lakiesityksen kirjaus työkyvyttömyysriskin vähentämiseen liittyvästä toiminnasta on liian väljä ja siten hyvin ongelmallinen. Esitys uhkaa monimutkaistaa eläkejärjestelmää, lisätä sen kustannuksia ja aiheuttaa kilpailuhäiriöitä työhyvinvointisektorille.

Ongelma 1: Kevalle ei esitetä mitään rahoitusrajoitteita

Työeläkeyhtiöiden työhyvinvointitoiminnalla on euromääräinen rajoitus. Työntekijän eläkelain 169 § edellyttää, että työkyvyttömyysriskin hallitsemiseksi tehdyt palvelusopimukset ja kolmannelta osapuolelta ostettavat työkyvyttömyysriskin hallintaa tukevat palvelut tulee rahoittaa vain työkyvyttömyysriskin hallintaosasta kerättävällä maksulla. Tämä asettaa rahoituskaton työeläkeyhtiöiden työhyvinvointitoiminnalle. Lakiesitys ei aseta Kevan

työkyvyttömyysriskin vähentämistoiminnalle ei minkäänlaista rajoitinta. Päinvastoin, Keva saisi käyttää eläkkeenmaksajien rahoja eri hankkeisiin niin monta miljoonaa, kuin Kevan johtoa huvittaa.

Keva on sijoitusvarallisuudeltaan suurin eläkevakuuttaja. Fiva ja KKV varoittivat lakiesityksestä antamistaan lausunnoista mahdollisista eläkevarojen käytön ylilyönneistä, jotka lakiesitys mahdollistaisi. Fiva ja KKV eivät pidä tarkoituksenmukaisena, että Keva voisi laajentua voimakkaasti työhyvinvointipalvelujen alueelle.

Ratkaisu ongelmaan 1: Asetetaan rahoitusrajoite lakiin

Täysin työeläkeyhtiöitä vastaavaa rahoitussääntelyä on vaikea valmistella nopealla aikataululla, koska Kevan maksutulossa ei ole vastaavaa työkyvyttömyysriskin hallintaosaa ja eläkejärjestelmissä on lukuisia eroavaisuuksia muutenkin. Toimiva ratkaisu olisi euromääräisen rajoituksen asettaminen työkyvyttömyysriskin vähentämiseen liittyvälle toiminnalle.

Keva käyttää nykyisellään 400 000 € vuodessa työkyvyttömyysriskin vähentämiseen liittyvään toimintaan. Kevasta annetun lain neljänteen lukuun voitaisiin lisätä pykälä, jossa todetaan esimerkiksi, että ”Keva voi käyttää työkyvyttömyysriskin vähentämiseen liittyvään toimintaan kalenterivuodessa enintään 500 000 euroa”. Näin vältettäisiin mahdolliset merkittävät ylilyönnit.

Ongelma 2: Kevan hyvinvointirahoitukselle ei esitetä mitään omavastuuta

Fivan työeläkeyhtiöille laatima ohje edellyttää, että työeläkeyhtiön asiakastyönantajan tulee panostaa rahallisesti työhyvinvointihankkeeseen vähintään yhtä paljon kuin työeläkeyhtiö. Tällä voidaan nähdä olevan vahva eläkevarojen vastuullista käyttöä edistävä vaikutus. Omavastuu edistää myös rahoituksen kohdentumisen sellaisiin hankkeisiin, joilla on suurin vaikuttavuus työkyvyttömyysriskin vähentämisen kannalta. Lakiesityksessä ei edellytetä minkäänlaista omavastuuta Kevan työhyvinvointirahoituksen saajilta.

Ratkaisu ongelmaan 2: Asetetaan hankkeille omavastuu työeläkeyhtiöitä vastaavasti

Lakiesitykseen tulee lisätä kirjaus omavastuusta Fivan ohjeistusta vastaavasti esimerkiksi seuraavasti:

"Kevan työkyvyttömyysriskin vähentämiseksi tekemän rahallisen panostuksen lisäksi edellytetään aina myös Kevan jäsenyhteisön omaa rahallista panostusta. Jäsenyhteisön rahallisen panostuksen hankkeeseen tulisi olla vähintään yhtä suuri kuin Kevan työkyvyttömyysriskin vähentämistä koskevassa palvelusopimuksessa sovittu tai muuten sen jäsenyhteisölleen lupaama rahallinen panostus. Jäsenyhteisön rahallisella panostuksella ei tarkoiteta esimerkiksi tämän tahon hankkeeseen ohjaamaa oman henkilöstön työpanosta."

Ongelma 3: Työkyvyttömyysriskin vähentämiseen liittyvän toiminnan määritelmä on liian väljä

Esityksen 2 §:ssä ei tarkenneta, mitä työkyvyttömyysriskin vähentämiseen liittyvä toiminta pitää sisällään. Kyseisen pykälän perustelutekstissä todetaan, että *"tehtävät liittyvät työn ja työpaikan kehittämiseen sekä henkilöstön työkykyä tukeviin toimiin"*. Perusteluissa todetaan myös, että *"työkyvyttömyysriskin vähentämiseen liittyvän toiminnan tulisi kohdistua ensisijaisesti johtamisen, työn, työprosessien ja työyhteisön toimivuuden kehittämiseen ja tähän liittyviin työkyvyn ylläpito-hankkeisiin"*.

"Henkilöstön työkykyä tukevien toimien" alle voidaan haluttaessa lukea monipuolisesti hyvinvointipalveluja ergonomiatarkastuksista työterveyshuoltoon ja johtamiskonsultoinnista ammatilliseen kuntoutukseen. Myös Fiva ja KKV pitävät määritelmää liian löysänä.

Mikäli lakiesitystä ei korjata, Keva voisi tuottaa tai rahoittaa eläkkeenmaksajien rahoilla monipuolisen valikoiman hyvinvointipalveluja, joita on tarjolla markkinoilla. Markkinahäiriköinnin vaara on ilmeinen. Kevan laajentuminen muille toimialoille eläkkeenmaksajien varojen turvin olisi pois eläketurvan toimeenpanosta. Tämä ei voi olla eläkelaitoksen tehtävä, eikä eläkkeenmaksajan tai julkisella sektorilla työssäkäyvän etu.

Keva on yli vuoden ajan valmistellut työterveyspalveluryhmää. Sen tarkoituksena on kiertää kilpailutukset julkisen sektorin asiakkaiden osalta. Myös avoimille markkinoille tarjottavat työterveyshuoltopalvelut ovat olleet suunnitteilla Kevan vetämässä hankkeessa. Sote-järjestelmän sekoittaminen lakiesityksen turvin on enemmän kuin todennäköistä.

Keva ja työeläkevakuutusyhtiöt kilpailevat kuntien määräysvaltaan kuuluvien osakeyhtiöiden vakuuttamisesta. Työterveyshuolto on vain yksi palvelu, jolla Keva saisi epäreilua kilpailuetua työeläkeyhtiöihin nähden.

Ratkaisu ongelmaan 3: Ongelmalliset palvelut on rajattava ulos Kevan tehtävistä ja määritelmiä tarkennettava

Työnantajan vastuulle kuuluvien työterveyshuollon tai työturvallisuuteen liittyvien tehtävien ei tulisi kuulua eläkelaitoksen työkyvyttömyysriskin vähentämiseen liittyvään toimintaan.

Lakiesitykseen on lisättävä kirjaus, jonka mukaan ”Kevan tehtäviin eivät kuulu työturvallisuuspalvelujen, työterveyshuollon tai sen tukipalvelujen tuottaminen tai rahoittaminen”. Keskeisten Kevalle kuulumattomien palvelujen ulos rajaamisella välttyttäisiin pahimmalta markkinahäiriköinniltä ja eläkkeenmaksajien varoja käytettäisiin vastuullisesti ja jokseenkin samoin periaattein jokaisen eläkevakuuttajan kohdalla.

Työkyvyttömyysriskin vähentämisen määritelmä on kirjattava työeläkeyhtiöiden kanssa mahdollisimman yhdenmukaiseksi. Seuraavassa on em. Fivan ohjeen (s. 8) määritelmä, jolla ohjeistetaan työeläkeyhtiöitä. Lakiesityksen perustelutekstiin on Fivan määritelmistä otettu mukaan vain **keltaisella** merkitty osio.

”Työeläkevakuutusyhtiön työkyvyttömyysriskin hallitsemiseksi tarkoitetun toiminnan ja siihen liittyvien kustannusten tulisi kohdistua ensisijaisesti johtamisen, työn, työprosessien tai työyhteisön toimivuuden kehittämiseen ja tähän liittyviin työkyvyn ylläpito Hankkeisiin. Näin ollen hyväksyttäviä hankkeita olisivat esimerkiksi erilaiset kollektiiviset koulutukset. Korvattaviin hankkeisiin eivät kuuluisi esimerkiksi asiakasyrityksissä työskentelevien palkkakulut, asiakkaiden tietojärjestelmät tai laitehankinnat kuten kuntosalilaitteet ja työpöydät, palkitsemisluonteinen toiminta tai työsuhde-edut kuten liikunta- ja kulttuurisetelit.

Työturvallisuuden edistämiseen liittyvät kulut eivät ole työkyvyttömyysriskin hallintaa, vaan työsuojeluun liittyviä kustannuksia. Esimerkkeinä tällaisista kustannuksista ovat turvallisuushankinnat, työturvallisuuskoulutukset yms. Kuntoutusprosesseihin kohdistuvat kustannukset ovat aina kuntoutukseen liittyviä kustannuksia.”

Ei ole mitään syytä, miksei koko määritelmää otettaisi mukaan lakiesitykseen. Koko Fivan kirjaus on otettava lakiesityksen perusteluihin mukaan, jolloin Keva ja työeläkeyhtiöt ovat tämän määrittelyn osalta samalla viivalla. Yhdenmukainen lakiesityksen kirjaus näyttäisi tältä:

”Kevan työkyvyttömyysriskin vähentämiseen liittyvän toiminnan ja siihen liittyvien kustannusten tulisi kohdistua ensisijaisesti johtamisen, työn, työprosessien tai työyhteisön toimivuuden kehittämiseen ja tähän liittyviin työkyvyn ylläpito Hankkeisiin. Näin ollen hyväksyttäviä hankkeita olisivat esimerkiksi erilaiset kollektiiviset koulutukset. Korvattaviin hankkeisiin eivät kuuluisi esimerkiksi jäsenyhteisöissä työskentelevien palkkakulut, jäsenyhteisöjen tietojärjestelmät tai laitehankinnat kuten kuntosalilaitteet ja työpöydät, palkitsemisluonteinen toiminta tai työsuhde-edut kuten liikunta- ja kulttuurisetelit.

Työturvallisuuden edistämiseen liittyvät kulut eivät ole työkyvyttömyysriskin hallintaa, vaan työsuojeluun liittyviä kustannuksia. Esimerkkeinä tällaisista kustannuksista ovat turvallisuushankinnat, työturvallisuuskoulutukset yms. Kuntoutusprosesseihin kohdistuvat kustannukset ovat aina kuntoutukseen liittyviä kustannuksia.”

Lakiesitystä ei pidä edistää ilman korjauksia

Työkyvyttömyysriskin vähentämiseen liittyvä toiminta on tärkeää työurien pidentämisen näkökulmasta. Myös eläkejärjestelmän vakaa ja tasapainoinen kehitys on kansantalouden ja kansalaisten toimeentulon kannalta keskeistä. Näiden periaatteiden valossa lakiesityksessä on runsaasti korjattavaa.

HALI esittää, että lakiesitys on palautettava uudelleen valmisteluun tai vaihtoehtoisesti siihen on toteutettava vähintään edellä mainitut korjaukset.

Kunnioittavasti,

Ulla-Maija Rajakangas
toimitusjohtaja

Lisätiedot:

Joel Kuuva
talous- ja veroasiantuntija
050 414 6444
joel.kuuva@hyvinvointiala.fi